

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiae Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

Vtrum puro viatori diuina saltem virtute communicari posset euidens
cognitio articulorum fidei. disp. 4.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

maneat in patria: partem tamen negarem utriusque A
quaestionis 1. 2. quaest. 67. articulo 2. ostendimus.

DISPUTATIO III.

*Virum puro viatori, divina saltem virtute, com-
municari possit evidens cognitio articu-
lorum fidei.*

Henricus
Gandauensis.

Nomine puri viatoris, intelligitur hoc loco is, qui neque in transitu videt divinam essentiam. Henricus Gandauensis quodlibeto 8. q. 14. & quodlibeto 12. q. 2. supponit, notitiam abstractiuam quantumcumque euidentem, cum actu fidei non pugnare, quamuis intuitiua cum eo ita pugnet, vt ab eodem intellectu de vno atque eodem obiecto, haberi simul nulla ratione possit. Vnde inquit, si quis fenestris clausis sola autoritate Astrologi motus, credat hoc temporis momento esse lunam eclipsim, & eisdem clausis fiat ei demonstratio, qua id euidenter cognoscat, nondum amittit fidem humanam, sed simul assentitur eclipsim esse, tam per actum fidei humanae, quam per actum scientiae, euidentem quidem, at abstractiuum, non vero intuitiuum obiecti. Si vero inquit, per apertam fenestram intuetur eclipsim, quia comparat notitiam intuitiuam illius, non solum per sensum, sed etiam per intellectum interuentu notitiae intuitiuae sensus, amittit continuo fidem humanam, quae cum notitia intuitiua de eodem obiecto esse non poterat.

His ita constitutis, affirmat, in proceribus Ecclesiae esse lumen quoddam medium inter lumen fidei & lumen gloriae, quo conquirunt euidentem notitiam articulorum fidei, ac proinde conclusionum, quas inde euidenti consequentia deducunt. Vnde vult Theologiam nostram scientiam esse euidentem, qualem i. Post. Aristoteles definiuit. Addit tamen, neque notitiam euidentem articulorum fidei, neque scientiam conclusionum, quae ex eis colliguntur, excludere a maioribus Ecclesiae actum fidei ineuidentem, quo eisdem articulis assentiantur, quem tamen excludit in patria visio, quae per lumen gloriae eos intuebuntur. Ratio, inquit, est, quoniam notitia euidentis articulorum fidei, quae a puris viatoribus habetur per lumen illud medium, non intuitiua, sed abstractiua est: notitia vero abstractiua, actum fidei de eodem obiecto, vt dictum est, nullo modo impedit.

Opinio Henrici Gandauensis, reiectur.

Haec tamen opinio merito reiectur ab omnibus: tum quod quaeuis euidentia pugnet cum actu fidei de eodem articulo aut conclusione, vt 1. 2. quaest. 67. artic. 3. late ostendimus, atque ob alias rationes, quas apud Scotum in 3. d. 24. q. vniuersa, & apud Durandum q. 2. Prologi poteris videre: tum vel maxime, quod lumen illud euidentiam efficiens commentitium sit, & contra experientiam Theologorum & fidelium omnium, qui nullam vnquam in se experiuntur euidentiam mysterij sanctissimi Trinitatis & aliorum, quae solo lumine supernaturali cognosci possunt. Nam si in proceribus inesset, utique ipsos non lateret: vt enim recte docet Aristoteles 2. Posteriorum, capite 18. cognitio cognoscentem ipsum latere non potest. Caietanus 2. 2. Quaest. 175. artic. 5. asserit, Prophetas de duobus habere euidentiam, quando ipsis mysterium aliquod reuelatur, nimirum de re reuelata, & quod reuelatio fit a Deo: hanc etiam credit esse opinionem Diui Thomae. Contrarium tamen communiter Doctores affirmant, neutrius

Caietanus.

Refellitur.

scilicet, eos habere euidentiam, sed tantum certitudinem firmam a Deo per lumen prophetiae effectam, quae nullam interiūs relinquit, permittitve dubitationem, quin & res reuelata vera sit, & reuelatio ipsa a Deo profecta. Atque hoc est, quod vult Diuus Thomas locis ibidem a Caietano citatis, & plane tam haec Caietani, quam Henrici sententia pugnare videntur cum Paulo 1. ad Corinth. 13. vbi docet, quod *Prophetia euacuabitur adueniente visione beatifica, & quod scientia destruetur*, quia, vt inquit, *per scientiam* (hoc est, Theologiam, & subinde fidem, cui Theologia innititur) *ex parte cognoscimus* (quoad modum scilicet cognoscendi, vt exposuimus 1. 2. quaest. 67. artic. 2. quia cognoscimus certo quidem, sed non euidenter) *& per prophetiam ex parte prophetiam* (idem quoad modum cognoscendi: quia per prophetiam cognoscimus certo, sed non euidenter) adueniente vero visione beatifica cognoscemus certo & euidenter. Vnde subiungit. *Cum venerit perfectum, cessabit quod est ex parte. Et videmus nunc per speculum in enigmate, tunc autem facie ad faciem. Nunc cognosco ex parte, tunc autem cognoscam, sicut & cognitus sum.* Quare Caietanus mutasse videtur sententiam ad eundem locum Pauli, vbi ait, *Theologiam nostram in patria non permanfuram, sicut neque fidem, eo quod nullam euidentiam habeat, quemadmodum nec prophetia.*

Locus Diui Pauli exponitur.

Præcipua ergo difficultas huius quaestionis est, quid dicendum sit de potentia Dei absoluta. Scotus quodlibeto 7. partem affirmantem amplectitur, quam vt probet, praemittit ex quodlibeto 6. duplicem esse notitiam, vnã intuitiuam, abstractiuam alteram. Intuitiua (quam D. Thomas, & alij, visionis appellant) est reipresentis, vt praesens est, id est, quae suapte natura pendet a praesentia obiecti: eo quod sit notitia experimento praesentiam obiecti attingens, & non, quia aliunde comprobetur: talis est notitia, quae candorem huius papyri conspicio, vel quae sonus auditur: talis est etiam notitia, quae simul illud idem, sensus internus, aut intellectus cognoscit.

Scoti sententia. Notitia intuitiua quid.

Notitia vero abstractiua (quam alij simpliciter intelligentiae appellant) est rei, non vt est praesens: huiusmodi est notitia, quae per sensum internum, aut intellectum, patris iam demortui recordor: hoc enim interest, inter notitiam intuitiuam & abstractiuam sensus interni, quod intuitiua fit per speciem, quam notitia sensitiua externa proxime transmittit ad sensum communem, quae, vt 3. de Anima cap. 5. dicebamus, pendet quoad conseruationem a notitia sensitiua externa, a qua transmittitur: vnde tamdiu permanet notitia per eam effecta in sensu communi, quamdiu notitia sensitiua externa permanet. Notitia vero abstractiua fit per speciem referatam in memoria sensitiua, relictam ex priori notitia, vnde ex praesentia obiecti non pendet. Simile quoque est discrimen inter notitiam intuitiuam & abstractiuam intellectus: quod intuitiua fit per speciem intelligibilem productam ex coniunctione intellectus agentis cum notitia intuitiua sensus interni, & ab ea, quamdiu existit, pendet. Abstractiua vero fit per speciem in memoria intellectiua relictam ex tali notitia: vel per speciem productam ex coniunctione intellectus agentis cum notitia abstractiua sensus interni. Non solum autem in incomplexis certitur notitia abstractiua, sed etiam in complexis: notitia enim, quae scio triangulum habere tres angulos aequales duobus rectis, abstractiua est, quia per eam

Notitia abstractiua.

Indicium quodnotitia sit.

*intuitiva
quandam
abstractiva.*

cam non conspicitur existentia obiecti, cum ab ea abstractat talis notitia. Notitia etiã, qua philosophus ex effectis per demonstrationem cognoscit Deum esse: aut domi manens oclusis fenestris, ex propriis causis eclipsim lunã nunc existere, abstractiva est: quia licet sit evidens notitia de existentia rei, talis tamen existentia experimento non conspicitur conuenire obiecto, sed quatenus aliunde comprobatur, quod si ð fenestra videat eclipsim lunã, notitiam intuitiuam tam sensu, quam intellectu comparabit.

Præmittit deinde Scotus, per solam notitiam intuitiuam diuinã essentia effici comprehensionem: non verò per abstractiuam, quantumcuq; evidens ea sit: quia quidem in re omnes conueniunt.

His præmissis, probat partem affirmantem, quoniam Deus de potentia absoluta potest alicui communicare notitiam evidentem abstractiuam huius pronunciarì, *Deus est trinus & vnus*, aut cuiusuis alterius articuli: sed hæc non facit hominem, neque etiam in transitu, extra statum viã: ergo potest communicare puro viatori notitiam evidentem articulorum fidei. Minor patet ex dictis, & maior probatur. Tum quia in eo nulla videtur contradictio: tum etiam quia Paulus post raptum recordabatur se vidisse diuinam essentiam, & subinde Deum esse trinum & vnum, ergo post raptum habebat evidentiam huius, *Deus est trinus & vnus*: & non per notitiam intuitiuam, sed abstractiuam, qualis recordatio esse debet: ergo notitia abstractiua evidens articulorum fidei necessariò concedenda est.

*Durandus
sententia
suadetur.*

Primò.

Partem negantem sequuntur Durandus 3. quaest. prologi, & ibidem referuntur quadam argumenta Paludani, qui fuit in eadem sententia, & Argentinas 3. quaest. Prologi. Quam probant primò. Quia cognitio evidens de Deo abstractiua, vel est magis, aut æquè perfecta, ac intuitiua: vel minus perfecta. Si detur primum: ergo est beatifica: sicut cognitio intuitiua, quod tamen omnes negant. Si detur secundum: cum Deus de rebus creatis, ab æterno habuerit notitiam abstractiuam earum, & post earum existentiam habeat intuitiuam, sequeretur Deum proficere in cognitione, quod etiam dici non potest: non ergo potest haberi talis notitia abstractiua evidens de Deo.

Secundò.

Secundò, fieri nequit, vt notitia abstractiua sit prima, quia semper sequitur aliqua intuitiuam, ex qua deducitur: sed in puro viatore non datur cognitio intuitiua de Deo, ex qua abstractiua deducatur: ergo fieri nequit, vt detur abstractiua. Maior probatur, primò inductione, quia Deus cognoscendo intuitiue essentiam suam, cognoscit abstractiue res, quæ esse possunt, quæque in ea continentur. Homines etiam, dum cognoscunt intuitiue res per sensus externos, eliciunt deinde tam sensibus internis, quam intellectu, notitias abstractiuas. Deinde probatur ratione, quia prima cognitio necessariò est entis in actu, vt in actu: talis autem est intuitiua: ergo prima cognitio necessariò est intuitiua. Maior probatur, quia non ens non potest cognosci nisi per ens, & ens in potentia cognosci non potest nisi per ens in actu, vt habetur 9. Metaphysicæ.

Tertiò.

Tertiò, si talis cognitio evidens abstractiua de Deo haberi posset à puro viatore, tunc aut essentia diuina secundum se immediatè representaretur intellectui viatoris, aut interuentu alterius rei mediæ. Si detur primum, erit cognitio intuitiua. Si secundum, tunc aut medium illud erit medium

A cognitiuum, in quo euidenter cognoscatur essentia diuina, aut solum sit ratio cognoscendi, ad eum modum, quo species sensibilis, aut intelligibilis dicitur medium, quo cognoscimus rem representatam per eam. Primum dici non potest, quia nullum obiectum creatum potest ducere in cognitionem eorum, quæ sola fide tenemus, vt quod Deus sit trinus & vnus. Si detur secundum, cognitio erit intuitiua: quia quando obiectum est præsens secundum realem existentiam, vt re ipsa est essentia diuina, si representatur per speciem, producitur notitia intuitiua: adueniente enim specie, quæ præsentem colorem representat, continuò color ipse intuitiue conspicitur.

B Ex his duabus sententiis prior mihi multò probabilior videtur. Vnde ad primùm argumentum posterioris dicendum est, cognitionem abstractiuam de Deo, esse minus perfectam, quam intuitiuam. Cum verò inde inferunt, Deum proficere in cognitione, negandum est id sequi. Nam præter quàm quod D. Thomas negat, Deum aliquando habuisse cognitionem abstractiuam eorum, quæ sunt in aliqua differetia temporis, (quod in materia de scientia Dei est examinandum: in Deo cognitio abstractiua non est imperfectior, quàm intuitiua, perinde atque in hominibus, quod ipsi etiam aduocari, velint nolint, tenentur concedere. Ratio est: quia in Deo vna tantum est cognitio, quæ pro immediato obiecto essentiam diuinam habet, pro mediato creaturas tam futuras in aliqua differetia temporis, quàm numquam futuras: cognitio enim verò illam esse aliquo modo intuitiuam comparatione creaturarum, quæ sunt in aliqua differetia temporis, & aliquo etiam modo abstractiuam, seu simplicis intelligentiæ, comparatione earum, quæ numquam sunt futuræ, nihil omnino cognitionem diuinam secundum se diuersam facit, sed tantum variatio cernitur, quo ad existentiam, aut non existentiam rerum cognitarum.

Prior sententia probatur.
Ad primum.

Ad secundum.

C Ad secundum dicendum est, notitiam abstractiuam non posse esse primam naturaliter: secus autem supernaturaliter, quo pacto de ea loquimur. Clarum est enim, Deum mihi posse infundere notitiam abstractiuam alicuius rei, antequam habeam intuitiuam eiusdem: qualem infundit Prophetis respectu futurorum. Ad primam igitur probationem dicendum est, bene probari, in nobis notitiam abstractiuam naturaliter primam esse non posse. Neque obstat, quod subiungit Durandus, nempe quod si in sensu interno, aut intellectu supernaturaliter esset notitia abstractiua ante omnem intuitiuam sensus externi, tunc sensus internus, aut intellectus haberet immediatum ordinem ad obiectum, ac proinde talis notitia esset intuitiua: ob id namque, inquit, notitia sensus externi est intuitiua, quod sensus habet immediatum ordinem ad obiectum. Non, inquam, hoc obstat, quia si notitiam habere immediatum ordinem ad obiectum, intelligat eam esse immediatè productam ab obiecto, tunc sensus interstas neque immediatum, neque mediatum ordinem habet ad obiectum: cum notitia, de qua disputamus an esse possit diuina potentia, non sit ab obiecto, sed à Deo supernaturaliter producenda. Præterea sensus internus, quando ad præsentiam notitiæ sensitiuæ externæ, remotè mouetur ab obiecto interuentu eiusdem notitiæ, format notitiam intuitiuam, vt supra diximus: si verò aliquid aliud intelligit Durandus, id explicare debuisset. Ad secundam probationem dicendum est, maiorem esse

B esse

esse veram, si de ordine cognoscendi naturali, non verò supernaturali, sermo sit. Atque eodem modo ad auctoritatem Aristotelis respondendum est:

ad tertium.

Ad tertium argumentum dicendum est, essentiam diuinam in eo euentu immediatè representari in ratione obiecti cogniti: neque inde sequi notitiam esse intuitiuam. Quando enim recordor patris absentis, notitia illa immediatè representat patrem in ratione obiecti, quam tamen satis constat non esse intuitiuam. In ratione verò mediij, dicendum est representari per speciem, quam Deus imprimit: neque tamen inde sequitur notitiam esse intuitiuam. Quando enim in praesentia patris clausis oculis recordor eius, datur quidem species representans, & obiectum praesens: notitia tamen illa intuitiuam non est: quia longè diuerso modo representat suum obiectum species, quae notitiam intuitiuam efficit, ac species quae notitiam abstractiuam producit. His etiam adde, si placet, Deum eiusmodi notitiam sine vlla specie producere posse, si simul cum potentia cognoscendae concurrat speciei suppleto, immediatè ad productionem notitiae influat.

*Notitia vbi
produci possit
absque vlla
specie.*

ARTICVLVS III.

Vtrum sacra doctrina sit vna scientia.

DISPUTATIO I.

IN qua acceptione, articulo praecedente de sacra doctrina disputatum est, vtrum esset scientia, sumpta videlicet pro solo habitu conclusionum, quae euidenter deducuntur ex iis, quae manifestè de fide sunt: in eadem quaerit hoc focu^s D. Thomas, vtrum sit vna: intellige, secundum speciem. Clarum namque erat, Theologiam, vt comprehendit etiam opiniones, habitum principiorum, & ea, quae aliis scientiis propria sunt, non esse vnam speciem: sed tantum vnam vnitatem ordinis, quatenus omnia ordinantur ad vnum finem, videlicet ad melius cognoscendum obiectum Theologiae, & ea, quae ad ipsum attributionem habent: neque aliud probant argumenta Durandi 4. q. Prologi, si rectè expendantur.

Quoniam verò de vnitatem specificam scientiae, & vtrum sit simplex qualitas, fuse disputauimus 1. Posteriorum, cap. 27. 2. de Anima, cap. 4. & 6. Metaphysicae: superferendum duxi ab iis quaestionibus. Si quid autem desideratum fuerit, ex iis, quae inferius disputatione tertia dicemus, petendum erit. Illud tamen hoc loco admonerem, si habitus Theologiae (vt credit Scotus) non distingueretur a fide: tunc sane dicendum esset, habitum Theologiae non solum esse vnum speciem, sed etiam esse vnam simplicem qualitatem: constat enim inter omnes Theologos, habitum fidei in singulis fidelibus esse vnam numero ac simplicem qualitatem.

DISPUTATIO II.

Vtrum rem esse à Deo reuelatam, constituat rationem formalem obiecti Theologiae.

Illud nihilominus disputandum est hoc loco, vtrum rem esse reuelatam à Deo, sit ratio formalis obiecti, à qua sumitur vnitatem Theologiae. Pro parte negante in primis argumentatur Albertus

*ars negans
quaestione*

A Magnus, quia ratio formalis obiecti, est quid existens in ipso obiecto: reuelatio verò non est in re reuelata: ergo reuelatio, siue esse reuelatum, non est ratio formalis obiecti Theologiae.

Secundò, argumentatur etiam Aureolus apud Capreolum 2. quaest. prologi in argumentis contra quartam conclusionem in hunc modum. Ita se habet diuina reuelatio & illustratio ad res cognitae per reuelationem, sicut se habet illustratio intellectus agentis ad eas, quae à nobis cognoscuntur per talem illustrationem: sed res cognitae per illustrationem intellectus agentis pertinent ad diuersas scientias naturales: ergo quae cognoscuntur per diuinam reuelationem, pertinere etiam poterunt ad diuersas scientias, ac proinde reuelatio non erit ratio formalis obiecti, à quo sumitur vnitatem Theologiae.

Tertiò, si Deus alicui homini reuelaret res mathematicas, ac naturales, infundendo illi scientias earundem rerum, vt creditur infudisse Adamo, is profectò non obstante hac diuina reuelatione compararet multas scientias specie distinctas: ergo in Theologia, non obstante diuina reuelatione, esse possunt multi habitus specie differentes.

Postremò, Deus in reuelatione Theologiae subit vicem praecceptoris: sed ab eodem praecceptoris potest homo accipere multas scientias distinctas: ergo diuina reuelatio non impedit, quin Theologia multiplex scientia esse possit.

Pro solutione huius quaestionis, in primis sciendum est, hoc loco non esse sermonem de obiecto Theologiae materiali, quod à philosophis obiectum quod nuncupari solet: de eo enim disputabitur articulo 7. sequenti, & ostendimus esse Deum: sed sermonem esse de obiecto formali, secundum rationem seib illis, seu de ratione, sub qua scitur, à quo sumi debet vnitatem scientiae, vt primo Posteriorum explicatum est.

Animaduertendum deinde est, hoc esse discrimen inter obiectum fidei, & Theologiae, vt articulo praecedenti dictum est, quod obiectum fidei est reuelatum à Deo formaliter, & in se: obiectum verò Theologiae solum est reuelatum virtute, & in alio, à quo per euidentem consequentiam deducitur. Vnde hoc per discursum scitur: illud verò non nisi habitu primorum principiorum percipi solet.

Notandum tertiò, reuelationem diuinam non esse rationem sub qua, obiecti fidei aut Theologiae, sed esse rationem obiectiuam attingendi res per fidem, aut Theologiam, ad eum modum, quo lumen est ratio, vt visus percipiat colores, seu potius ad eum modum, quo medium demonstratiuum est ratio attingendi conclusiones, vt articulo 7. videbimus. Vnde sicut ratio sub qua obiecti visus, penes quam attenditur vnitatem potentiae, neque est color, neque lumen, sed, vt ita dicam, visibilitas: & ratio sub qua obiecti scientiae, non est medium, sed scibilitas obiecti scientiae, quae quandoque in obiecto est diuersa pro diuersitate mediij, vt 1. Posteriorum cap. 23. explicatum est: ita etiam ratio sub qua obiecti fidei, & Theologiae non est reuelatio ipsa, sed cognoscibilitas per reuelationem, quae in rebus ipsis reuelatis, facta diuina reuelatione, resultat.

Sciendum quartò, quod, cum haereticus, qui caret fide infusa, assentiat articulo sanctissimae Trinitatis ex eo, quia per Christum id reuelatum est Ecclesiae à Deo: & Catholicus per fidem infusam eadem ratione eidem assentiat: consequitur,

Ratio formalis obiecti fidei.